

Chorwacja – rynek turystyczny

Chorwacja (Republika Chorwacka) jest krajem leżącym w Europie Południowej, nad Morzem Adriatyckim, który graniczy od południa z Bośnią i Hercegowiną i Czarnogórą, od wschodu z Serbią oraz Węgrami i Słowenią od północy. Państwo to posiada dostęp do Morza Adriatyckiego od strony południowego zachodu. W czerwcu 1991 roku Chorwacja odłączyła się od Jugosławii uzyskując w ten sposób niepodległość.¹

Rys. 1 Mapa Chorwacji

Źródło: <http://przewodnik.onet.pl/1229,mapa.html>, stan na dzień 06.05.2008

Poniżej kilka ważniejszych danych o tym pięknym kraju:²

- **Powierzchnia:** 56 542 km²;
- **Ludność:** 4,5 mln mieszkańców (według szacunków z 2005), średnia gęstość zaludnienia 77,8 osoby/km²;
- **Stolica:** Zagrzeb;
- **Inne większe miasta:** Split, Rijeka, Zadar, Karlovac;
- **Język urzędowy:** chorwacki;
- **Waluta narodowa:** 1 kuna = 100 lipa;
- **Klimat:** Chorwacja centralna znajduje się pod wpływem klimatu kontynentalnego, charakteryzującego się ciepłym latem z dużą ilością opadów i

¹ Wolna Encyklopedia Wikipedia, <http://pl.wikipedia.org/wiki/Chorwacja>, stan na dzień 06.05.2008.

² COI Centrum Obsługi Inwestora, <http://www.coi.rzeszow.pl/pl/portaleksportowy/rynki zagraniczne/chorwacja>, stan na dzień 06.05.2008.

długą, chłodną zimą. W Dalmacji panuje klimat śródziemnomorski, z gorącym suchym latem i łagodnymi zimami.

Dział gospodarki jaką jest turystyka do 1990 roku w Chorwacji przynosił największą część dewizowych dochodów kraju. Ogromnym zainteresowaniem turystów cieszyło się wybrzeże dalmatyńskie gdzie znajdowały się liczne uzdrowiska i kąpieliska morskie, natomiast wewnątrz państwa ruch był znacznie mniejszy. Jednak wojna domowa rozpoczęta w 1991 roku zdewastowała dużą część infrastruktury przemysłu turystycznego, nie szczędząc zabytkowych miast takich jak Pula, Split czy Dubrownik.³ Dopiero w 1997 roku udało się odbudować przemysł turystyczny, a Chorwacja jest coraz bardziej popularnym celem przyjazdów dla urlopowiczów. Zatem współcześnie turystyka staje się znowu dochodowym działem dla gospodarki tego kraju.

Do najdynamiczniej rozwiniętej gałęzi turystycznej w Chorwacji zalicza się tzw. turystykę aktywną. Ze względu wykorzystanie faktu idealnego położenia geograficznego, jak również urozmaiconej linii brzegowej, kraj ten jest liderem spośród krajów śródziemnomorskich w zakresie żeglarstwa. Powołując się na dostępne informacje statystyczne, dochody z usług w tym zakresie stanowią do 40% dochodów państwa z turystyki. Sytuacja ta skutkuje kolejnym faktem, iż Chorwacja jest liderem wśród krajów Europy pod względem posiadanych licznych przystani jachtowych, tzw. marin. Największe i jednocześnie najbardziej znane mariny w Chorwacji to Split, Zadar, Dubrovnik, Sukosan.⁴

Chorwacja może poszczycić się także kilkoma obiektami uhonorowanymi wpisaniem na listę światowego dziedzictwa UNESCO, które dla turystów są niemałą atrakcją. Należą do nich: ⁵

- Bazylika Eufrazyjska w Poreču,
- Pałac Dioklecjana w Splicie,
- stare miasto w Trogirze,
- Katedra w Šibeniku,
- stare miasto w Dubrowniku,
- Park Narodowy Jeziora Plitwickie (NP Plitvička Jezera).

Bazylika Eufrazyjska w Poreču - budowa jej rozpoczęta została w VI wieku, jednak do dnia dzisiejszego przeszła liczne zmiany. Niewątpliwie jej oryginalne cechy z okresu

³ COI Centrum Obsługi Inwestora, http://www.coi.rzeszow.pl/pl/portal_eksportowy/rynki_zagraniczne/chorwacja,

⁴ Wolna Encyklopedia Wikipedia, <http://pl.wikipedia.org/wiki/Chorwacja>, stan na dzień 06.05.2008.

⁵ Wolna Encyklopedia Wikipedia, <http://pl.wikipedia.org/wiki/Chorwacja>, stan na dzień 06.05.2008.

wczesnochrześcijańskiego stawiają ją na trzecim miejscu spośród wszystkich gotyckich kościołów świata. Pomimo, że konstrukcja budowli dotknięta została przez szereg klęsk żywiołowych oraz wojny do dzisiaj zachowały się autentyczne mozaiki z V wieku, które przedstawiają wczesnochrześcijańskie malarstwo. Najstarsze fragmenty mozaiki w bazylice datowane są na III wiek naszej ery.

Rys 2 Przykład mozaiki z Bazyliki Eufrazyjskiej

Źródło: http://www.adriatica.net/croatia/feature/unesco_pl.htm, stan na dzień 06.05.2008

Pałac Dioklecjana w Splicie – obecnie pałac ten tworzy centrum miasta Split. Jest to ogromnych gabarytów budowla wzniesiona pod koniec III wieku przez cesarza rzymskiego Dioklecjana (chorwackie wybrzeże M. Adriatyckiego). Pałac zajmuje powierzchnię około 4 ha, pierwotnie otoczony był murami wysokości do 21 m, w założeniu przypominał wojskowy obóz z dwiema prostopadłymi ulicami, które współcześnie są głównymi arteriami miasta. Pałac wypełniono zabudową miejską z różnych epok.⁶

Z zabudowań pałacu do dnia dzisiejszego przetrwały: północna brama pałacowa – Złota Brama, westybul, perystyl – obecnie teatr, mauzoleum, przebudowane w VIII wieku na katedrę z dzwonnica dobudowaną w późniejszym czasie, świątynia Jowisza – przebudowana w VIII wieku na baptysterium, ruiny komnat cesarza.⁷

Rys. 3 Pałac Dioklecjana w Splicie, II-IV wiek

Źródło: <http://encyklopedia.interia.pl/haslo?hid=133762>, stan na dzień 06.05.2008.

⁶ Encyklopedia Internautica, <http://encyklopedia.interia.pl/haslo?hid=133762>, stan na dzień 06.05.2008.

⁷ Wolna Encyklopedia Wikipedia, <http://pl.wikipedia.org/wiki/Chorwacja>, stan na dzień 06.05.2008.

Stare miasto w Trogirze wpisana jest na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO od 1997 roku. Trogir określane mianem miasta-muzeum jest miastem portowym położonym na wybrzeżu Morza Adriatyckiego, znajdującym się w okręgu Splicko-Dalmackim w Chorwacji. Miasteczko to mimo, że niewielkie pod względem liczby mieszkańców (około 12tys.) jest prawdziwym rarytasem dla turystów, nie tylko ze względu na zabytki starówki, ale również prześliczne okoliczne plaże na wyspie Ciovo połączone ze sobą podnoszonym mostem. Historia tego miasta sięga III wieku p.n.e, kiedy to greccy koloniści z wyspy Issa (obecnie Vis) założyli port pod nazwą Tragurion (Kozia Wieś). Znaczącym wydarzeniem dla miasta był rok 304, w którym cesarz Dioklecjan nakazał w tym miejscu stracić biskupa Splitu Dujama za propagowanie, głoszenie wiary chrześcijańskiej. Od 1107 roku miasto znajdowało się pod panowaniem węgierskim. Kolejnym wydarzeniem wpływającym na historię Trogiru było zniszczenie go w 1123 roku przez Saracenów. Po 70 latach miasto zostało odbudowane, a w 1420 r. znalazło się pod panowaniem Weneckim.

Do najważniejszych zabytków starówki, godnych polecenia zalicza się:⁸

- **Bramę Lądową** (*Kopnena vrata*) – została ona przebudowana w XVI wieku. Na gzymsie nad łukiem umieszczony jest lew św. Marka, a ponad nim figura błogosławionego Jana z Trogiru - patrona miasta.
- **Pałac Stafileo** (*Palača Stafileo*) – powstał pod koniec XV wieku. Charakterystyczne cechy pałacu to: gotyckie okna weneckie bogato zdobione rzeźbionymi motywami roślinnymi.
- **Katedrę św. Wawrzyńca** (*Sv. Lovre*) – powstała w miejscu ruin kościoła zniszczonego przez Saracenów w 1123 roku. Budowa katedry zapoczątkowana została w 1193 roku. W pobliżu katedry znajduje się dzwonnica z XIV wieku.
- **Pałac Čipiko** (*Palača Čipiko*), renesansowy pałac zbudowany w 1457 roku dla najzamożniejszej w tym czasie trogirskiej rodziny Čipiko. Na pierwszym piętrze znajdują się dwie duże triforia z balustradą z jasnego kamienia, które przykuwają uwagę każdego. Na krańcach umieszczone dwa pilastry zakończone dekoracją o motywie spirali. Pomiedzy łukami umieszczone są cztery figury aniołów, z których dwa środkowe trzymają

⁸ Wolna Encyklopedia Wikipedia, <http://pl.wikipedia.org/wiki/Chorwacja>, stan na dzień 06.05.2008.

zwój z herbatami rodziny Čipiko. Na drugim pięttrze wyposażenie jest już skromniejsze, bez balustrady.

Katedra w Šibeniku katedra rzymskokatolicka w Šibeniku w Chorwacji. Od 2000 roku jest wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Ciekawostką dla turystów powinien być fakt, że budowa tej świątyni trwała aż 124 lata. Pierwotnym zamiarem projektanta i kierownika budowy Georgio Orsiniego było stworzenie jej w stylu gotyckim. Jednak po jego śmierci w 1475 roku, pracę nad dalszą budową nadzorował Niccolò di Giovanni Fiorentino, który zdecydował się nadać katedrze renesansowy wygląd. Ostatecznie konsekracja nastąpiła w 1555 roku. Podczas wojny w Chorwacji, w 1991 roku kopuła świątyni doznała wielu poważnych uszkodzeń. Na szczęście w chwili obecnej skutki tych zniszczeń są całkowicie zlikwidowane.

Rys. 4 Katedra w Šibeniku

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Katedra_%C5%9Bw._Jakuba_w_%C5%A0ibeniku, stan na dzień 08.05.2008.

Stare miasto w Dubrowniku – Dubrownik, miasto leżące nad rzeką Dalmą u podnóża wapiennego łańcucha górskiego Srd (412 m n.p.m.), liczy około 50 000 mieszkańców.⁹ Stare Miasto zostało założone w okresie między 598 a 615 rokiem n.e. przez mieszkańców greckiej kolonii Epidauros zmuszonych do ucieczki przed napływową ludnością słowiańską. Epidauros znajdował się w miejscu obecnego Cavtat, gdzie znajduje się port lotniczy miasta Dubrownik. Grecy zesłańcy założyli w osuszonej bagnistej dolinie miasto Ragusium lub Rausium, które później zostało

⁹ <http://www.lopud.nl/lopud/dubfoto-p.htm>, stan na dzień 08.05.2008.

włączone do słowiańskiej grupy ludnościowej Ragusa. Ragusa, podporządkowana najpierw Bizancjum, po 1205 roku przyłączona do Wenecji, w latach 1358-1526 należała do Węgier. Po podbiciu Bałkanów przez Turcję odzyskał Dubrownik swoją suwerenność jako republika. Miasto do wybuchu wojny w 1991 roku było otoczone przezroczystymi wodami Adriatyku i znane na całym świecie jako dalmatyński kurort słynący z pięknych zabytków, murów obronnych i wspaniałej atmosfery. Jednak od jesieni 1991 roku do maja 1992 roku Dubrownik był celem ostrzału wojsk jugosłowiańskich. Spadające liczne bomby przyczyniły się do zniszczenia obiektów ważnych dla kultury dalmatyńskiej. Był to cios wymierzony również w rozwój turystyki, która zamarła na 4 lata. Ratunkiem dla Dobrovnika było podpisanie porozumienia w 1995 w Erdut. Przy pomocy UNESCO i Unii Europejskiej udało się w stosunkowo krótkim czasie usunąć skutki zniszczeń. W ten sposób Dubrownik odzyskał dawne urok, a turystyka znów kwitnie.

Rys. 5 Miasto Dubrovnik

Źródło: <http://www.lopud.nl/lopud/dubfoto-p.htm>, stan na dzień 08.05.2008.

Najważniejsze zabytki miasta to:¹⁰

- stare miasto Dubrownika, które wpisano na listę dziedzictwa kulturalnego UNESCO (główna ulica Stradun zwany Placa);
- starodawny układ urbanistyczny miasta z murami miejskimi (do 25 m wysokości i do 6 metrów szerokości);
- ponad 20 bastionów i baszt z X-XV wieku (np. baszta Minčeta);
- pałac Rektorów (XV wiek) - siedziba władz Republiki Dubrownickiej, obecnie muzeum;

¹⁰ Wolna Encyklopedia Wikipedia, <http://pl.wikipedia.org/wiki/Dubrownik>, stan na dzień 08.05.2008.

- pałac Sponza (XIV-XV wiek) - Archiwum Dubrownickie;
- odwach z wieżą zegarową (1480);
- gotycki klasztor Franciszkanów (XIV wiek);
- najstarsza apteka w Europie (od 1317);
- gotycki klasztor Dominikanów (XIV-XV wiek);
- renesansowy kościół św. Spasa (Zbawiciela) (1520);
- barokowy kościół św. Vlaha (Błażeja) (1707-15);
- katedra (1617-1713);
- kościół Jezuitów (1699-1725);
- Wielka Studnia Onofria - zabytkowa studnia zbudowana w latach 1438-1444 przez neapolitańskiego architekta Onofria della Cava;
- wiele innych zabytkowych budowli.

Park Narodowy Jeziora Plitvickie (NP Plitvička Jezera) (powstały w 1949 r.) leżący w regionie Lika, przy trasie Zagrzeb - Split (ok. 120 km na południe od Zagrzebia). Można by pokusić się w tym miejscu o określenie, że jest to cud świata obowiązkowy dla zwiedzających Chorwację, ponieważ urody Jezior Plitvickich nie sposób oddać ani na papierze, ani na fotografii. Jest to miejsce 16 jezior i 90 wodospadów z licznymi strumykami, potokami, stawami i dzikimi rozlewiskami. Dwa największe jeziora - Kozjak i Proscansko zajmują prawie dwie trzecie wodnego obszaru parku. Największy wodospad liczy 72m wysokości. Łączna powierzchnia Parku 29,5 tysiąca ha, dzieli się następująco: 22 tysiące ha to lasy, 217 ha – woda. Pozostała część to łąki i użytki rolne. Bogate w minerały wody rzeźbią w wulkanicznych skałach przedziwne, niezwykle formy. Jeziora ogląda się podczas spaceru drewnianymi kładkami nad wodą bądź też statkiem wycieczkowym. Spośród gór, niejednokrotnie schowanych za ścianą spienionej wody, znaleźć można także liczne jaskinie, w których występują bajecznie skonstruowane przez naturę stalagmity i stalaktyty. Najciekawsze z nich to:¹¹

- Modra Pećina;
- Karanska;
- Golubinjača;
- Šupljara;
- Kaluberova Pećina.

¹¹ <http://gory.wojcik.org.pl/chorwacja/przyroda/jeziora-plitvickie.html>, stan na dzień 08.05.2008.

Park plitwicki ocalał i nie był obiektem ostrzałów podczas wojny domowej, dlatego do dzisiaj można w nim spotkać zwierzęta dzikie: niedźwiedzie, wilki, rysie, żbiki i wydry. Na terenie parku znajdują się też liczne gatunki ptactwa, m.in. puchacze, sokoły wędrowne, głuszce, gołębie skalne, zimorodki. W przezroczystej wodzie gołym okiem dostrzec można rozkoszujące się wolnością ryby.

Rys. 6 Malowniczy widok na Jeziora Plitwickie

Źródło: <http://krupnik.pl/galeria/plitwickie.jeziora>, stan na dzień 08.05.2008.

Innymi, godnymi polecenia dobrami przyrody są:¹²

- Park Narodowy Wysp Brionijskich (*National Park Brijuni*);
- Park Narodowy Kornati (*National Park Kornati*);
- Park Narodowy Krka (*National Park Krka*);
- Park Narodowy Mljet (*National Park Mljet*);
- Park Narodowy Paklenica (*National Park Paklenica*);
- Park Narodowy Risnjak (*National Park Risnjak*);
- Park Narodowy Welebitu Północnego (*National Park Sjeverni Velebit*).

Park Narodowy Wysp Brionijskich (*National Park Brijuni*) to archipelag 14 Wysp Brionijskich objęty ochroną od 1983 r. Po II wojnie światowej marszałek Tito miał tu swoją rezydencję, w której przyjmował przywódców innych państw. Współcześnie turyści mają wstęp tylko na dwie wyspy – Veli Brijun i Mali Brijun.

Park Narodowy Kornati (*National Park Kornati*) to ponad 150 malowniczych wysp i skał na Morzu Śródziemnym. Ze względu na niezwykle ukształtowanie terenu tworzą one wspaniały labirynt morza i kamieni. Największym zainteresowaniem park ten cieszy się przez płetwonurków odkrywających tajemnice tego pięknego miejsca. Kornaty należą do najbardziej zagęszczonego archipelagu Morza Śródziemnego, podzielonego na 2 grupy: Kornaty Dolne i Górne. Mianem parku narodowego w 1980

¹² Wolna Encyklopedia Wikipedia, <http://pl.wikipedia.org/wiki/Chorwacja>, stan na dzień 08.05.2008.

roku nazwano 89 wysp Kornatów na skutek wyjątkowego piękna i bogactwa flory i fauny. Turystom odwiedzającym to miejsce na pewno utkwią w pamięci klify (które od pradawnych czasów nazywane są koronami – być może stąd nazwa Kornaty) występujące na szeregu wysp zaliczających się do Kornatów Dolnych.

Najwyższe klify znajdują się na wyspie *Klobučar* (80 m), *Mana* (65 m) i *Rašip Veli* (64 m). Podmorskie części tych klifów sięgają aż do 100 m głębokości.¹³

Rys. 7 Fragment Parku Narodowego Kornati

Źródło: <http://obiezyswiat.org/index.php?gallery=675>, stan na dzień 08.05.2008.

Park Narodowy Krka (*National Park Krka*) powierzchnia parku to 109 km² i co obejmuje dolny bieg rzeki Krka, od miejscowości *Trosenj* i *Necven*, aż po jej ujście do Morza Adriatyckiego w okolicy miasta Šibenik. Główną atrakcją turystyczną stanowi siedem przepięknych wodospadów: *Bilusić buk*, *Prljen buk*, *Manojlovac*, *Rosnjak*, *Miljacka slap*, *Roski slap* i największy oraz najsłynniejszy z nich - *Skradinski buk* o łącznej wysokości ponad 45 m.

Rys. 8 Wodospad Parku Narodowego Krka

Źródło: <http://obiezyswiat.org/index.php?gallery=675>, stan na dzień 08.05.2008

Dodatkowym atutem dla zwiedzających jest fakt, iż na wyspie *Visovac* (położonej w północnej części parku) wybudowany jest klasztor ojców Franciszkanów, natomiast w

¹³ S. Soluch, Chorwacja jakiej nie znamy, Parki narodowe w Chorwacji. „Wielka Turystyka” 1998r nr 5, s.46-47.

południowej części parku znajduje się szerokie *Prokljansko jezero*. Park ten jest jednym z najmłodszych (powstał w 1985r) parków narodowych Chorwacji. Jego przeznaczenie jest przede wszystkim naukowe, kulturalne, edukacyjne i rekreacyjne.

Park Narodowy Mljet (*National Park Mljet*) Mljet jest wyspą na północny zachód od Dubrownika. Znajduje się ona na liście wśród dziesięciu najładniejszych wysp świata. Pod względem turystycznym może poszczycić się urozmaiconym światem podwodnym, przezroczystym, czystym morzem oraz spokojnymi piaskowymi zatoczkami. Widok gęstego sosnowego lasu sprawia jakby drzewa wyrastały z morza.

Północno-zachodnia część wyspy w 1960 roku ogłoszona została parkiem narodowym, w skład której wchodzi dwa słone jeziora oraz wysepka św. *Marii* w sercu dużego jeziora (*Veliko Jezero*), gdzie znajduje się klasztor ojców Benedyktynów z XII w.

W parku występuje połączenie bujnych, śródziemnomorskich krajobrazów natury jak również wartościowe zabytków antycznych.

Park Narodowy Paklenica (*National Park Paklenica*) Powierzchnia parku znajduje się w miejscu największego łańcucha gór - *Velebit*, który najwyższymi szczytami schodzi do Morza Adriatyckiego.

Znajdują się tu dwa wąwozy:

- Velika Paklenica
- Mala Paklenica.

Park ten jest niezwykłą atrakcją do turystów uwielbiających wspinaczki, a monumentalna spiczasta skała Anica jest największym wyzwaniem dla śmiałków. Na terenie parku istnieje różnorodność niezwykłych form krasowych, kilka jaskiń, bogaty świat roślin i zwierząt.

Rys. 9 Park Narodowy Paklenica

Źródło: <http://park-narodowy-paklenica.chorwackie.pl/> stan na dzień 15.05.2008.

Park Narodowy Risnjak (*National Park Risnjak*) to zalesione pasmo górskie znajdujące się na północ od Rijeki, obejmuje swym terenem źródło rzeki Kupa. Ze względu na położenia - między Alpami a Górami Dynarskimi żyje tu na niewielkim terenie bardzo dużo gatunków roślin i zwierząt (niedźwiedzie brunatne, jelenie, kozice, orły, rysie).

Niektóre z gatunków roślin występujących w parku:¹⁴

- szarotka alpejska (*Leontopodium alpinum*);
- *Nigritella nigra*;
- krwawnik (*Achillea clavennae*);
- powojnik alpejski (*Clematis alpina*);
- fiołek dwukwiatowy (*Viola biflora*);
- skalnica gronkowa (*Saxifraga aizoon*).

Malowniczość otaczającego terenu przyciąga tu miłośników wędrówki po górach.

Rys. 10 Widoki na Park Narodowy Risnjak

Źródło: <http://park-narodowy-risnjak.chorwackie.pl/>, stan na dzień 15.05.2008.

Park Narodowy Welebitu Północnego (*National Park Sjeverni Velebit*) obejmuje swym zasięgiem dwa cenne rezerваты : Rożański kuk i Hajdučki kuk. W parku podziwiać można liczne ogrody botaniczne oraz jedną z najgłębszych jaskiń świata o nazwie Lukina jama. Ponieważ powierzchnia parku pochłania najwyższej położone partie pasma górskiego Velebit to posiada też z przyrodniczego punktu widzenia najbardziej bogate, cenne, atrakcyjne tereny. Park ten jest stosunkowo młody, dlatego infrastruktura turystyczna jest tu słabo rozwinięta (co można uznać zarówno za minus, jak i za plus).

¹⁴ Wolna Encyklopedia Wikipedia, http://pl.wikipedia.org/wiki/Park_Narodowy_Risnjak, stan na dzień 08.05.2008.

Góry są równie nieodłącznym elementem chorwackiego krajobrazu co morze. Łańcuchy górskie ciągną się praktycznie wzdłuż całego wybrzeża, stwarzając nieograniczone możliwości uprawiania turystyki górskiej i wspinaczki.

W Chorwacji dotychczas utworzono 10 parków krajobrazowych, z których 5 znajduje się na wybrzeżu.

W Chorwacji swój wpływ zaznaczają kultury zachodnioeuropejska, śródziemnomorska oraz słowiańska. Niewątpliwe piętno na zwyczajach panujących w tym kraju odcisnęły lata podporządkowania europejskim mocarstwom. Północna część Chorwacji jest bardzo zbliżona pod względem kulturowym do Polski. W części nadmorskiej swe wyraźne wpływy wywiera kultura śródziemnomorska. Tradycyjnie więc po południu przychodzi czas na sjęstę, a życie zaczyna się wieczorem.¹⁵

¹⁵ Wolna Encyklopedia Wikipedia, http://pl.wikipedia.org/wiki/Park_Narodowy_Velebitu_Polnocnego, stan na dzień 08.05.2008.

Analiza rynku turystycznego Chorwacji.

Rynek recepcji i emisji turystycznej

Analizą rynku turystycznego Chorwacji zajmuje się tamtejszy Urząd Statystyczny Republiki Chorwacji oraz w zakresie polskich turystów Dział Informacji Chorwackiej Wspólnoty Turystycznej, które to organizacje publikują swoje analizy na stronach internetowych. Obiektem ich zainteresowania jest rynek recepcji, jak również emisji turystycznej. Badania tych organizacji skupiają się na liczbie przyjazdów oraz wyjazdów turystycznych, motywach przebiegu podróży, preferowanych miejscach zakwaterowania, czasie pobytu, wydatkach związanych z turystyką, itp.

Zgodnie z danymi zamieszczonym przez Dział Informacji Chorwackiej Wspólnoty Turystycznej wynika, że liczba polskich turystów w Chorwacji w okresie od stycznia do czerwca 2007 roku wynosiła prawie 70 tysięcy zarejestrowanych turystów z Polski, co oznacza wzrost o prawie 40% w stosunku do tego samego okresu 2006 roku. W tym czasie Polacy zrealizowali w Chorwacji prawie 390 tys. noclegów.

W samym miesiącu czerwcu 2007 roku statystyki wykazały prawie 40 tysięcy zarejestrowanych turystów z naszego kraju, co oznacza wzrost o 21% w stosunku do tego samego okresu w 2006 roku. W miesiącu tym zanotowano w Chorwacji 204 tysiące zrealizowanych noclegów przez turystów z Polski, czyli wzrost o 18% w stosunku do tego samego okresu w 2006 roku.¹⁶

Według danych statystycznych Centralnego Biura Chorwackiego Narodowego Działu Turystyki, Chorwacja przez cały 2007 rok odnotowała prawie 11,2 mln przyjazdów turystów (nie tylko z Polski), 56,2 mln noclegów i osiągnęła przychody zafakturowane w wysokości 6,9 mld euro.

Powołując się na szacunki, rok bieżący - 2008 przyniesie kolejne wzrosty. Liczba przyjazdów najprawdopodobniej wzrośnie o kolejne 3%, liczba noclegów o kolejne 2% a przychody zafakturowane o 5% (osiągając 7,27 mld euro).¹⁷

Zdecydowanie najwięcej turystów odwiedza Chorwację w miesiącach letnich, od maja do października stanowiąc około 68% wszystkich przyjazdów w roku. Maksimum tych

¹⁶ Chorwacja coraz bardziej lubiana przez polskich turystów?, http://www.tur-info.pl/p/ak_id,19573,,turystyka,turysci_z_polski,polscy_w_chorwacji,chorwacja,dzial_informacji.html, stan na dzień 15.05.2008.

¹⁷ Rekordy chorwackiej turystyki, http://www.tur-info.pl/p/ak_id,9431,,rekordy_turystyki_w_chorwacji,rekord,turystyka,chorwacja,przyjazdy,noclegi.html, stan na dzień 15.05.2008.

przyjazdów wypada w miesiącu sierpniu, dając szacunkową liczbę 15,3% całości. Pozostałe miesiące choć równie ważne dla chorwackiej turystyki, nie generują aż tak dużej liczby turystów. Pomimo, iż sezon turystyczny na Chorwacji trwa cały rok, można pokusić się o stwierdzenie, iż turystykę w tym kraju charakteryzuje sezonowość popytu.

Turyści decydujący się na odwiedzenie Chorwacji mają kilka możliwości przy wyborze środka transportu. Możliwa jest podróż własnym, bądź pożyczonym samochodem. W tym drugim przypadku najlepiej wziąć z sobą umowę użyczenia pojazdu przez właściciela. Dozwolone maksymalne prędkości: na autostradach 130 km/h, pozostałych drogach poza obszarem zabudowanym 90 km/h, na terenach zabudowanych 60 km/h, samochody holujące przyczepy i łodzie 80 km/h. Dopuszczalne jest również skorzystanie z transportu kolejowego. Nie ma jednak bezpośredniego połączenia kolejowego z Polski do Chorwacji. Najdogodniej dojechać z Warszawy do Zagrzebia z przesiadką w Budapeszcie. W Zagrzebiu istnieją dwie możliwości przesiadki i podróży na wybrzeże. Jedną to pociąg do Rijeki. W sezonie kursują 3 pociągi dziennie. Druga możliwość to podróż pociągiem do Splitu przez Zadar i Šibenik. Są tylko 2 kursy dziennie: rano, ok. godz. 6 i wieczorem, ok. godz. 22. Turyści mają też możliwość przelotu samolotem. Natomiast jedynym środkiem komunikacji, umożliwiającym dostanie się na wyspy chorwackie jest prom.

Turyści przybywający na Chorwację kierują się głównie chęcią wypoczynku, m.in. uprawiając żeglarstwo, jak również zapoznania się z historią, architekturą i kulturą kraju. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego Republiki Chorwacji, w 2007 roku, osiem chorwackich parków narodowych odwiedziło 2,136 mln turystów, z których największa część – aż 1,764 mln to obcokrajowcy. Największą liczbą zwiedzających cieszył Park Narodowy Jeziora Plitwickie – około 928 000 i Park Narodowy Krka – ponad 700 000 gości. Następnie, Park Narodowy Brijuni (178 000 odwiedzających), Park Narodowy Paklenica (ponad 110 000 gości), Park Narodowy Kornati (około 95 000 osób), Park Narodowy Mljet (88 000 gości), Park Narodowy Risnjak – 25 000 odwiedzających i na ostatnim miejscu, najmłodszy wśród nich, Park Narodowy Północny Velebit, który odwiedziło około 12 000 osób. Kolejnym sukcesem dla turystyki tego kraju jest odnotowanie ogromnej ilości turystów zainteresowanych poznaniem muzeów i galerii chorwackich. W 2007 roku dane statystyczne poruszające ten aspekt określają, iż było to łącznie 2,260 mln gości, przy czym nieco ponad połowa to obcokrajowcy. Największą

ilością osób, odwiedzających muzea i galerie, poszczycić się może województwo dubrownicko-neretwiańskim (prawie 1,1 mln i w Zagrzebiu (około 509 000). Powołując się na kolejne dane, w trakcie pobytu w Chorwacji takie atrakcje turystyczne jak pomniki kultury, parki przyrody, stare zamki, itp. zobaczyło 5,670 mln odwiedzających, z których ponad 3,8 mln to goście krajowi, pozostali – z innych krajów świata. Największym uznaniem turystów cieszy się województwo krapińsko-zagorskie (na północny zachód od Zagrzebia), do którego aż 800 000 gości przyjechało na pielgrzymki. Kolejne miejsce zajmuje województwo primorsko – gorańskie (586 000 gości), ale na ich długiej liście motywów przyjazdu pierwsze miejsce zajmują wydarzenia kulturalne (około 286 000 przyjazdów).¹⁸

Atutem chorwackiej turystyki, są także wypromowane oferty gospodarstw turystyczne proponujące wymoczek w zgodzie z ekologią. Obecnie w tym kraju zarejestrowanych jest ok. 340 producentów żywności ekologicznej. Lansują oni swój towar m.in. poprzez przedsiębiorstwa hotelowe proponujące turystom żywność o specyficznym, niespotykanym smaku. Niektóre z takich gospodarstw zajmują się jedynie ekologiczną uprawą owoców, warzyw, produkcją serów i innych przetworów, inne mają w swej ofercie także pobyt i nocleg. Często dodatkową atrakcją dla gości jest możliwość osobistego zebrania owoców lub warzyw, a nawet przygotowanie żywności, czy robienie przetworów na zimę. Ogromne zapotrzebowanie na tego typu naturalne produkty, spowodowało konieczność zmiany menu w licznych chorwackich hotelach, szczególnie tych małych, tzw. rodzinnych. Między innymi i te walory wpłynęły na tak dobre wyniki jak przedstawione powyżej odwiedzin obcokrajowców, noclegów oraz przychodów z turystyki. Rok 2007, uznawany jest za najlepszy okres turystyczny Chorwacji do tej pory.¹⁹

Oprócz możliwości noclegu w kwaterach prywatnych czy hotelach istnieje też możliwość zakwaterowania na kempingach. Zgodnie z danymi Chorwackiego Stowarzyszenia Kempingów turyści mają możliwość zakwaterowania na 235 kempingach, które mogą przyjąć 214 482 osoby. Oprócz tego w gospodarstwach domowych działa dodatkowych 279 kempingów z miejscami dla 10 033 osób. W 2007 roku zarejestrowano ponad 13 milionów noclegów na kempingach, których

¹⁸ Narodowy Ośrodek Informacji Turystycznej Republiki Chorwacji, Dlaczego turyści jadą do Chorwacji, http://przewodnik.onet.pl/1229,1596,1747176,dlaczego_turysci_jada_do_chorwacji,news.html, stan na dzień 15.05.2008.

¹⁹ Rozwój turystyki ekologicznej, http://www.tur-info.pl/p/ak_id,27504,,turystyka_ekologiczna,atrakcje_turystyczne,chorwacja,walory_przyrodnicze.html, stan na dzień 15.05.2008.

najwięcej znajduje się w trzech województwach: istryjskim, primorsko-gorańskim i zadarskim. Troszkę mniej w województwie splicko – dalmatyńskim i dubrownicko-neretwiańskim, a najmniej w karlovačkim i w Zagrzebiu. Z względu na skoncentrowaniu się kempingów głównie na terenie trzech wymienionych województw, w nich zarejestrowano największą liczbę noclegów. Nie oznacza to jednak, że kempingi w województwie karlovačkim, które posiadają największą liczbą noclegów, posiadają też adekwatnie dużą ilość miejsc. Niestety liczba dostępnych miejsc jest stosunkowo niewielka.

Najwięcej gości przyjeżdża z Niemiec, Słowenii, Holandii, Włoch i Austrii, a biorąc pod uwagę noclegi w województwach należy dodać turystów z Francji, Belgii, Czech, Polski, Węgier i oczywiście Chorwacji.²⁰

Zdecydowanie największe wpływy chorwackiej turystyki pochodzą od tych odwiedzających ten kraj, którzy wykupili zorganizowaną wycieczkę w biurze podróży. Główny trend w wydatkach obcokrajowców jest taki, że duża część środków finansowych wydawana jest na jedzenie i picie. Z krajów europejskich wyróżnić w tej kwestii można Duńczyków, którzy jako koneserzy nietypowej, innej niż w ich kraju kuchni przeznaczają najwięcej środków finansowych w tej dziedzinie. Specjalnością kuchni chorwackiej jest pieczone mięso, wędzona szynka z Dalmacji, solone sardynki, ser owczy i salami z dodatkiem papryki. Chorwacja słynie również z produkcji wina wytwarzanego zgodnie z wielowiekową tradycją. Francuzi i Włosi płaca najwięcej za wygodne warunki zakwaterowania. Niemcy najwięcej ze wszystkich inwestują w rekreację. Natomiast zakupy pamiątek i souvenirów przyciągają gości z wysp brytyjskich oraz Polski.

Po tak szczegółowym zapoznaniu się z analizami statystycznymi dotyczącymi rynku turystycznego Chorwacji, kilka słów na temat odwrotności tego zjawiska, czyli odwiedzin obcokrajowców naszego kraju. Chorwaci w niewielkim stopniu decydują się na opuszczanie swojego kraju, jednak analizując dane Instytutu Turystki dotyczące odwiedzających Polskę w 2005 roku, w porównaniu do 2004 można odnotować, co następuje:

²⁰ Narodowy Ośrodek Informacji Turystycznej Republiki Chorwacji, Dlaczego turyści jadą do Chorwacji, http://przewodnik.onet.pl/1229,1596,1747176,dlaczego_turysci_jada_do_chorwacji,news.html, stan na dzień 15.05.2008.

Dynamika wzrostu liczby przyjazdów cudzoziemców do Polski

Kraj	zmiana 2005/2004
Kanada	63,40%
Australia	59,90%
Malta	49,20%
Irlandia	47,70%
Cypr	43,00%
Wielka Brytania	39,70%
Hiszpania	27,20%
Holandia	27,10%
Korea Płd	25,90%
Turcja	23,40%
Chorwacja	22,60%
Japonia	21,40%
USA	21,00%
Izrael	20,30%
Rumunia	17,70%
Ukraina	16,70%
Węgry	16,20%
Bułgaria	14,50%
Grecja	14,40%
Francja	12,70%
Rosja	12,60%
Mołdowa	12,20%
Włochy	11,40%
Niemcy	9,20%
>>Ogółem<<	4,10%
Białoruś	3,60%
Norwegia	3,10%
Słowenia	2,90%
Pozostałe WNP	1,60%
Portugalia	1,50%
Litwa	0,60%
Szwecja	0,00%
Austria	-2,10%
Belgia	-3,50%
Dania	-4,90%

Finlandia	-5,60%
Estonia	-5,80%
Kazachstan	-7,80%
Łotwa	-11,90%
Szwajcaria	-13,20%
Czechy	-15,40%
Słowacja	-16,50%
Luksemburg	-25,40%

Źródło: http://tanie_linie.tur-info.pl, stan na dzień 15.05.2008.

Z danych tych wynika, iż dynamika wzrostu chorwackich turystów zwiększyła się pomiędzy rokiem 2004 a 2005, jednak nie jest ona na tak wysokim poziomie, jak przyjazdy gości z Kanady, Australii czy Malty, gdzie procent ten sięga 50, a nawet ponad 50%. Dynamika wzrostu liczby przyjazdów wcale nie określa jednak dużej ilości turystów z danego kraju. Chorwaci w mniejszym stopniu odwiedzają nasz kraj, niż ma to zastosowanie w odwrotną stronę, między innymi ze względu na wyższe koszty wypoczynku w Polsce niż w Chorwacji. Podając za danymi zamieszczonymi na witrynach internetowych wczasy na wybrzeżu Polski, m.in. w Uście są dużo droższe nie tylko od Chorwacji, ale nawet Włoch czy Bułgarii. Dotyczy to zarówno propozycji polskich biur podróży, jak i bezpośrednich ofert hoteli czy pensjonatów. "Przy rezerwacji internetowej w zagranicznym hotelu klienci mogą liczyć na dodatkowy upust, co w przypadku polskich obiektów wcale nie jest regułą" - poinformował TravelOne.pl. Przykładem niech będzie fakt, iż tygodniowy pobyt w chorwackim hotelu dla jednej osoby to koszt rzędu 400zł. W Polsce, w nadbałtyckich miastach za podobne wczasy należy zapłacić około 200 zł. Ceny za wypoczynek w luksusowych hotelach w Polsce oraz za granicą również znacząco się różnią - np. tygodniowy pobyt w chorwackim hotelu z czterema gwiazdkami to koszt 550 zł od osoby. Za taki sam standard w Międzyzdrojach trzeba zapłacić prawie 4 razy więcej.

Ciekawostki o Chorwacji

Dotyczące przyrody:

- **Irys** jest narodowym kwiatem Chorwacji.
- W kraju tym na powierzchni zaledwie 100 kilometrów można zobaczyć morze, kras, lasy, góry i równiny.
- Chorwacja należy do krajów najbardziej chroniących przyrodę i ekologię w Europie. Jest ona wyjątkowym przykładem kraju na starym kontynencie, gdzie woda bezpośrednio z wodociągów jest zdatna do picia.
- W Parku Narodowym Jeziora Plitwickie, na Velebicie i na rzece Zrmanja nakręcono zdjęcia do serialu Winnetou.
- Plaża Zlatni Rat w miejscowości Bol na wyspie Brač zmienia swój kształt w zależności od kierunku wiatru.
- Na wyspie Mljet można zobaczyć „wyspę na wyspie”. Polega to zjawisko na tym, iż w zatoce Veliko Jezero znajduje się wysepka, będąca tym samym fenomenem przyrodniczym.
- W miejscowości Makarska mieści się Muzeum Malakologiczne z największym na świecie zbiorem muszli i ślimaków.
- Nazwa popularnej rasy psów dalmatyńczyków pochodzi od nazwy regionu Dalmacja i iliryjskiego plemienia Dalmatów.

Dotyczące gastronomii:

- Miejscowość Mali Ston słynie z najsmakowitszych ostryg na świecie.
- Każdego 1 kwietnia w miejscowości Ludberg w Chorwacji z fontanny miejskiej zamiast wody tryska wino.
- Sól z salin miejscowości Pag i Ston jest najczystsza w basenie Morza Śródziemnego.
- Maraschino, autentyczny likier zadarski eksportowano w XVIII w. prawie do wszystkich krajów Europy. Delektowali się nim słynni władcy: króla angielskiego Grzegorza IV, Napoleona Bonaparte, cara rosyjskiego Mikołaja.

Dotyczące mody:

- Chorwacja jest ojczyzną krawata. Jako modny detal chorwaccy żołnierze rozpowszechnili go w XVII w., a w 1667 r. za czasów panowania Ludwika XIV powstał specjalny pułk „Royal Cravates”, którego nazwa nawiązuje do Chorwatów. Od nich to właśnie Paryżanie zapożyczili ten modny element stroju, który noszono „à la Croate” (na chorwacki sposób). Określenie to szybko stało się korzeniem nowego francuskiego słowa „cravate”.

Ciekawostki dotyczące osobliwości:

- Karnawał w miejscowości Rijeka należy do trzech najatrakcyjniejszych karnawałów w Europie.
- W miejscowości Zadar znajdują się pierwsze na świecie organy morskie, które wytwarzają dźwięk wyłącznie pod wpływem wiatru i fal morskich.
- Do tynku latarni Veil Rat na wyspie Dugi Otok wykorzystano 100 000 żółtek.
- Biały Dom w Waszyngtonie został zbudowany z marmuru z wyspy Brač.
- Kaplica w miejscowości Trogir zawiera 150 rzeźb postaci ludzkich.
- Najstarszy w Europie teatr miejski wybudowano w miejscowości Hvar w 1612r.
- Republika Dubrownicka była pierwszym państwem, które uznało niepodległość Stanów Zjednoczonych.
- Chorwaci posiadają swoje pismo- głagolicę. Powstała w IXw., regularnie była używana (obok pisma łacińskiego) do końca XVIII w.

Podsumowując, warto poznać bliżej ten ciekawy, ekscytujący kraj, posiadający wiele zalet i atrakcji. Chorwacja mogłaby szczególnie nam, Polakom pokazać jak połączyć życie zgodne z prawami natury i rekreację wraz z wypoczynkiem.